

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΚΡΗΤΗΣ

Μεθοδολογία Ψυχοπαιδαγωγικής Έρευνας I

Ενότητα #1: Οριοθέτηση της έρευνας

Διδάσκων: Μανωλίτσης Γεώργιος
ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟ ΤΜΗΜΑ ΠΡΟΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ
ΣΧΟΛΗ ΕΠΙΣΤΗΜΩΝ ΑΓΩΓΗΣ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Άδειες Χρήσης

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό υπόκειται στην άδεια χρήσης **Creative Commons** και ειδικότερα **Αναφορά – Μη εμπορική Χρήση – Όχι Παράγωγο Έργο 3.0 Ελλάδα** (**Attribution – Non Commercial – Non-derivatives 3.0 Greece**)

[ή επιλογή ενός άλλου από τους έξι συνδυασμούς]

[και αντικατάσταση λογότυπου άδειας όπου αυτό έχει μπει (σελ. 1, σελ. 2 και τελευταία)]

- Εξαιρείται από την ως άνω άδεια υλικό που περιλαμβάνεται στις διαφάνειες του μαθήματος, και υπόκειται σε άλλου τύπου άδεια χρήσης. Η άδεια χρήσης στην οποία υπόκειται το υλικό αυτό αναφέρεται ρητώς.

Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στα πλαίσια του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Κρήτης**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο τη αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ & ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ, ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ & ΑΘΛΗΤΙΣΜΟΥ
ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΩΝΙΚΟ ΤΑΜΕΙΟ

Τι είναι έρευνα;

Έρευνα είναι μια συστηματική επιστημονική διαδικασία επίλυσης προβλήματος με σκοπό την ανακάλυψη νέων γνώσεων (Παπαναστασίου & Παπαναστασίου, 2005).

1. ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ:

ΔΙΑΔΙΚΑΣΙΑ: Μια σειρά ενεργειών που ακολουθεί ο ερευνητής για τη διεκπεραίωση μιας έρευνας.

ΣΥΣΤΗΜΑΤΙΚΗ: Αναφέρεται στα προκαθορισμένα στάδια πορείας που το ένα διαδέχεται το άλλο σε μια ορισμένη διάταξη και αλληλοεπηρεάζονται μεταξύ τους.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ: Αναφέρεται στη χρησιμοποίηση μεθόδων ή τεχνικών επιστημονικά τεκμηριωμένων κατά τη διαδικασία εξέλιξης της έρευνας.

2. ΥΠΑΡΞΗ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ:

- Επίλυση ενός προβλήματος το οποίο δεν έχει επιλυθεί
- Επανεξέταση προβλήματος για το οποίο υπάρχουν αμφιβολίες για την ορθότητα της λύσης του.

Τα προβλήματα της ψυχοπαιδαγωγικής έρευνας είναι τα εξής:

- Η γνώση του παιδαγωγούμενου
- Η γνώση του παιδαγωγού
- Η γνώση της μαθησιακής διαδικασίας
- Η γνώση της αποτελεσματικής διδασκαλίας
- Η γνώση των διαφορών των παιδαγωγούμενων
- Η γνώση της κατάλληλης αξιολόγησης του παιδαγωγούμενου & της μαθησιακής διαδικασίας
- Η γνώση των λύσεων που έχουν δοθεί αλλού, άλλοτε & τώρα σε ψυχοπαιδαγωγικά προβλήματα.

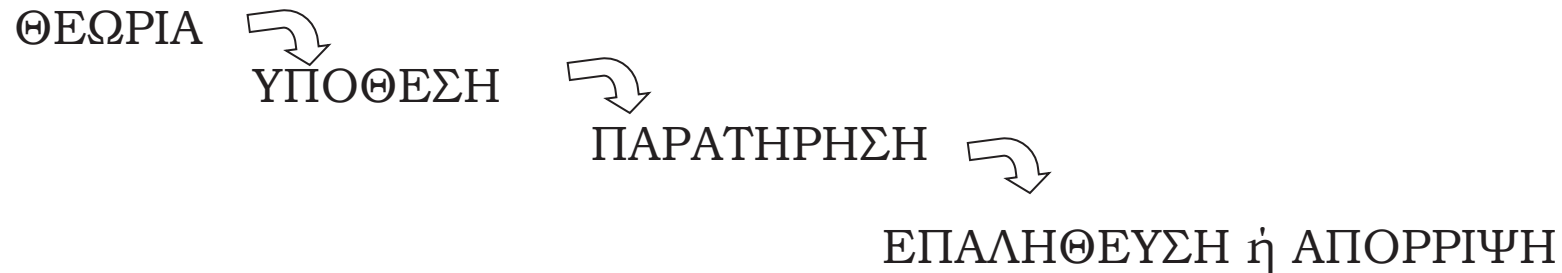
3. ΟΙ ΝΕΕΣ ΓΝΩΣΕΙΣ

Οι νέες γνώσεις μπορούν να προέλθουν κατά διάφορους τρόπους:

A) Εμπειρία από αισθήσεις

B) Γνώμη ειδικού

Γ) Απαγωγική μέθοδος (deduction). Αρχίζει από την τοποθέτηση μιας γενικής θέσης για να καταλήξει σε μια ειδικότερη (από πάνω προς τα κάτω).

Δ) Επαγωγική μέθοδος (induction). Η ερευνητική πορεία αρχίζει με την παρατήρηση κάποιων συγκεκριμένων φαινομένων. Εδώ αρχίζουμε από ειδικές παρατηρήσεις και καταλήγουμε σε ευρύτερες γενικεύσεις και θεωρίες. Από την παρατήρηση επιμέρους φαινομένων εξάγεται ένα γενικό συμπέρασμα (από κάτω προς τα πάνω)

*** Η επαγωγική συλλογιστική είναι περισσότερο ανοιχτή και διερευνητική, ιδιαίτερα χρήσιμη για την αρχή μιας έρευνας, ενώ η απαγωγική συλλογιστική είναι στενότερης φύσεως και ενδιαφέρεται κυρίως για την εξέταση των θεωριών.***

Ε) ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΜΕΘΟΔΟΣ. Αποτελείται από 5 στάδια:

- α) **Αίσθηση δυσκολίας**: Εμπόδια στην κατανόηση ενός φαινομένου.
- β) **Κατανόηση προβλήματος**: Καθορισμός ακριβής των σημείων που χρειάζονται διερεύνηση.
- γ) **Υπόθεση**: Διατύπωση υπό μορφή υποθέσεων των πιθανών σχέσεων που συνδέουν κάποιες μεταβλητές.
- δ) **Απαγωγικός συλλογισμός**: Στην αρχή το πρόβλημα διατυπώνεται γενικά και προοδευτικά εξειδικεύεται και τοποθετείται σε συγκεκριμένα πλαίσια.
- ε) **Πειραματισμός**: Μέσω των δεδομένων που θα συλλεχθούν θα εξετασθούν οι υποθέσεις του ερευνητή.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΙΚΗ ΕΡΕΥΝΑ

Η εκπαιδευτική έρευνα στοχεύει στην επίλυση εκπαιδευτικών προβλημάτων που έχουν σκοπό την προσθήκη νέων γνώσεων στο οργανωμένο σύνολο των επιστημονικών γνώσεων που υπάρχουν στο εκπαιδευτικό σύστημα.

Στα πλαίσια αυτής της έρευνας έρχονται στην επιφάνεια 4 είδη γνώσεων (Παπαναστασίου & Παπαναστασίου, 2005):

Περιγραφή: Περιγραφή φαινομένων εκπαιδευτικής φύσεως.

Βελτίωση: Βελτίωση της εκπαίδευσης και έρευνα για τα αναλυτικά προγράμματα, διδακτικά υλικά και μέσα, κ.λ.π.

Πρόβλεψη: Εύρεση πληροφοριών που βοηθούν στην πρόβλεψη ενός παιδαγωγικού φαινομένου.

Αιτιολόγηση: Προϋπόθεση οι προηγούμενες 3 γνώσεις. Η γνώση της αιτιολόγησης ενός φαινομένου ισοδυναμεί με την ανάπτυξη μιας θεωρίας.

**** Θεωρία** είναι ένα αυτοτελές οικοδόμημα μεταβλητών αλληλοσχετιζόμενων μεταξύ τους.**

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ_1

- **Θεωρητική** προσέγγιση: ενδιαφέρεται για την ανάπτυξη, διερεύνηση ή εξέταση θεωριών ή ιδεών που έχουν οι ερευνητές για το πως λειτουργεί ένα ψυχοπαιδαγωγικό φαινόμενο.
- **Εμπειρική** προσέγγιση: βασίζεται σε παρατηρήσεις και μετρήσεις της ψυχοπαιδαγωγικής πραγματικότητας – πως αντιλαμβανόμαστε τα ψυχοπαιδαγωγικά φαινόμενα.
- **Μεταβλητή**: Οποιαδήποτε οντότητα η οποία μπορεί να λάβει διαφορετικές τιμές (π.χ. ηλικία, χώρα καταγωγής, κ.ά.).
- **Υπόθεση**: Μια συγκεκριμένη δήλωση ή πρόβλεψη η οποία περιγράφει με συγκεκριμένους όρους τι προσδοκούμε να συμβεί στη μελέτη μας.
- **Σχέση**: Αναφέρεται στην αντιστοιχία μεταξύ δύο μεταβλητών.

ΕΡΕΥΝΗΤΙΚΗ ΟΡΟΛΟΓΙΑ_2

- **Δεδομένα:**
 - α) Ποσοτικά δεδομένα ονομάζουμε τα δεδομένα με αριθμητική μορφή.
 - β) Ποιοτικά δεδομένα ονομάζουμε τα δεδομένα που δεν έχουν τουλάχιστον σε αρχική φάση αριθμητική μορφή.
- **Ανάλυση:** α) Οργάνωση των δεδομένων. β) Περιγραφή των δεδομένων, γ) Έλεγχος των υποθέσεων.
- **Ερευνητική πλάνη:** Η πλάνη είναι λάθος στο συλλογισμό βασιζόμενη συνήθως σε λάθος προϋποθέσεις.
 - α) *Οικολογική πλάνη:* Συμβαίνει όταν τα συμπεράσματα για το άτομο βασίζονται μόνο σε αναλύσεις ομαδικών δεδομένων.
 - β) *Πλάνη εξαίρεσης:* Συμβαίνει όταν τα συμπεράσματα για όλη την ομάδα βασίζονται μόνο σε περιπτώσεις που αποτελούν εξαίρεση.
- **Μονάδα ανάλυσης:** Η μονάδα ανάλυσης είναι η κύρια οντότητα η οποία αναλύεται σε μία ερευνητική μελέτη (π.χ. άτομα, ομάδες, κ.ά.)

ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ ΤΗΣ ΕΡΕΥΝΑΣ

- ** Κάθε είδους έρευνα βασίζεται σε ορισμένες παραδοχές για το πως αντιλαμβανόμαστε τον κόσμο και πως μπορούμε να τον κατανοήσουμε καλύτερα.
- ** Κανείς δεν γνωρίζει **πραγματικά** πως μπορούμε να κατανοήσουμε τον κόσμο.

Επιστημολογία ≠ Μεθοδολογία

- **Επιστημολογία** είναι η φιλοσοφία για τη γνώση ή για τον τρόπο που αποκτάμε τη γνώση.
- **Μεθοδολογία** είναι η επιστήμη που εστιάζεται στους συγκεκριμένους τρόπους – τις μεθόδους – που χρησιμοποιούμε για να προσπαθήσουμε να κατανοήσουμε τον κόσμο μας καλύτερα.

Επιστημολογικά ρεύματα

α) Θετικισμός:

- Σκοπός της γνώσης είναι απλά να περιγράψει τα φαινόμενα που αντιλαμβανόμαστε μέσω των εμπειριών.
- Η γνώση προέρχεται μόνο από ό,τι παρατηρούμε και μετράμε.
- Κάθε επιστήμονας που εξετάζει την ίδια όψη ενός προβλήματος βλέπει το ίδιο πράγμα (Robson, 2007).

β) Μετα-Θετικισμός:

- Αναγνωρίζει ότι όλες οι παρατηρήσεις υπόκεινται σε σφάλματα, έχουν λάθη και ότι όλες οι θεωρίες είναι αναθεωρήσιμες.
- Είναι κριτικός απέναντι στην ικανότητα μας να γνωρίζουμε την πραγματικότητα με βεβαιότητα. Ο ερευνητής επηρεάζεται από τις αξίες του.
- *Θεωρούν ως **στόχο** της επιστήμης τη σταθερή διατήρηση του στόχου να βρεθεί το σωστό για την **μία** πραγματικότητα, ακόμα κι αν δεν επιτευχθεί ποτέ ο στόχος.*
- Τονίζουν τη σημασία των πολλαπλών μετρήσεων και παρατηρήσεων, κάθε μία από τις οποίες έχει διαφορετικού είδους σφάλμα. Προτείνουν ως ιδανική μέθοδο έρευνας την τριγωνοποίηση.
- Η αντικειμενικότητα προσεγγίζεται, δεν επιτυγχάνεται ποτέ πλήρως.

γ) Κονστρουκτιβισμός (ερμηνευτική προσέγγιση):

- Η πραγματικότητα είναι κοινωνικά κατασκευασμένη και δεν είναι αντικειμενική.
- Έργο του ερευνητή είναι η κατανόηση των πολλαπλών κοινωνικών κατασκευών του νοήματος και της γνώσης.
- Οι συμμετέχοντες στην έρευνας μαζί με τον ερευνητή καθορίζουν την κατασκευή της «πραγματικότητας και για αυτό το λόγο τα ερευνητικά ερωτήματα θεμελιώνονται εκ των υστέρων (μετά την ερευνητική διαδικασία).

δ) Ρεαλισμός

- Υποστηρίζει τη δυνατότητα διάψευσης της γνώσης και στηρίζεται στην πεποίθηση ότι «ο κόσμος υπάρχει ανεξάρτητα από το τι τυγχάνει να πιστεύουμε γι' αυτόν» (Robson, 2007).
- Δεν υπάρχει αναμφισβήτητη θεμελίωση για την επιστήμη, ούτε «αναμφισβήτητα» γεγονότα. Η γνώση είναι κοινωνικό και ιστορικό «προϊόν»
- Αποστολή της επιστήμης είναι να ανακαλύπτει θεωρίες που ερμηνεύουν τον πραγματικό κόσμο και να ελέγχει αυτές τις θεωρίες με ορθολογικά κριτήρια.
- Η ερμηνεία ασχολείται με το πώς οι μηχανισμοί παράγουν γεγονότα και όχι με τα γεγονότα τα ίδια.
- Ο πραγματικός κόσμος είναι πολύπλοκος και διαστρωματομένος σε διαφορετικά επίπεδα.
- Η ερμηνεία δείχνει με ποιον τρόπο συνέβη ένα γεγονός σε μία συγκεκριμένη περίπτωση.

Τέλος Ενότητας

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

